

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
ATATÜRK VE ÇANAKKALE SAVAŞLARI
ARAŞTIRMA MERKEZİ

SAYI / ISSUE: 1

MART / MARCH 2003

ÇANAKKALE

Çanakkale
Araştırmaları
Türk Yıllığı

The Turkish
Yearbook of
Gallipoli Studies

ATATÜRK VE ÇANAKKALE ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

Atatürk ve Çanakkale Savaşları Araştırma Merkezi (AÇASAM), 1992 yılında ÇOMÜ Rektörlüğüne bağlı olarak kurulmuştur. Merkezin amacı, Atatürk'ün Çanakkale Savaşları'ndaki rolü, bu savaşların Türk ve dünya tarihindeki yeri, önemi konularını araştırmaktır. Bu alanda yurt içi ve yurt dışında yayımlanmış, belge ve eserleri toplayıp bir arşiv ve kitaplık oluşturmak, yayınlar yapmak, bilimsel toplantılar düzenlemek ve bu amaçlarla, yurtiçi ve yurtdışındaki resmi kurum ve üniversitelerle işbirliği yapmaktır.

Yukarıdaki amaçlar doğrultusunda AÇASAM bugüne dek ulusal ve uluslar arası düzeyde çeşitli toplantılar düzenlemiş, bu toplantılarda sunulan tebliğler yanı sıra Çanakkale Savaşları tarihiyle ilgili kitaplar da yayımlanmıştır. Bunlar AÇASAM adresiyle yazışılarak edinilebilir.

1999 yılıyla birlikte, Merkez tarafından gerek ÇOMÜ ve gerekse diğer üniversite öğrencilerine, Gelibolu Yarımadası Savaş Alanları ve Şehitliklere yapılan gezilerde, olanaklar ölçüsünde rehberlik hizmetleri sunulmaktadır.

Ayrıca, Merkez tarafından Gelibolu Yarımadası'nda bulunan anıt ve kitabelerdeki hataların düzeltilmesi projesi, Temmuz 2000'de başlatılmış ve başarıyla sonuçlandırılmıştır.

AÇASAM'ın son etkinliği ise, Çanakkale Savaşları tarihi ve Çanakkale 'yle ilgili bilimsel araştırmalara yer verecek **Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı** (The Turkish Yearbook of Gallipoli Studies) adlı, yıllık bir akademik çalışmayı başlatmak olmuştur.

Yıllık 18 Mart 2003'te, ilk sayısıyla yayın hayatına başlayacaktır.

Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Atatürk ve Çanakkale Savaşları Araştırma Merkezi
Yayımdır

Sahibi

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi adına
Rektör Prof. Dr. Ramazan AYDIN

Editör

Prof. Dr. A. Mete TUNCOKU

Teknik Hazırlık ve Yazım

Yrd. Doç. Ceyhan KOÇ

Arş. Gör. Gürol BABA

Sayfa Düzenleme

Okut. Nazmi ŞENGEZER

Kapak Tasarım

Yrd. Doç. Dr. Enver YOLCU

ISBN 975- 8100.30.0

ATATÜRK VE ÇANAKKALE

Anatoli ve Çanakkale Savaşı
Türk milletine bağlı olarak
Bu alanda yurt içi ve yurt dışı
Yükarıdaki amaçlar doğrultusunda
Çeşitli toplantılar düzenlenmiştir.
Savaşın tarihini öğrenmek için

1915 yılında Mustafa Kemal Atatürk
Çanakkale'de Galibolu Yarımadası
Merkez tarafında savaşı
Mübarek kanını kattığı yerdir.

ÇANAKKALE

Çanakkale Savaşı Mart 1915'te başladı.
Çanakkale Savaşı Mart 1915'te başladı.
Çanakkale Savaşı Mart 1915'te başladı.

BİR YOLCUYA

Necmettin Halil Onan

Dur yolcu ! Bilmeden gelip bastığın,
Bu toprak, bir devrin battığı yerdir.
Eğil de kulak ver, bu sessiz yığın,
Bir vatan kalbinin attığı yerdir.

Bu ıssız, gölgesiz yolun sonunda,
Gördüğün bu tümsek, Anadolu'nda,
İstiklal uğrunda, namus yolunda,
Can veren Mehmet'in yattığı yerdir.

Bu tümsek, koparken büyük zelzele,
Son vatan parçası geçerken ele,
Mehmed'in düşmanı boğduğu sele,
Mübarek kanını kattığı yerdir.

Düşün ki, hasrolan kan, kemik, etin
Yaptığı bu tümsek, amansız, çetin,
Bir harbin sonunda, bütün milletin,
Hürriyet zevkini tattığı yerdir.

TO A TRAVELLER

Stop wayfarer! Unbeknownst to you this ground
You come and tread on, is where an epoch lies;
Bend down and lend your ear, for this silent mound
Is the place where the heart of a nation sighs

To the left of this deserted shadeless lane
The Anatolian slope now observe you well;
For liberty and honor, it is, in pain,
Where wounded Mehmet laid down his and fell

This very mound, when violently shook the land,
When the last bit of earth passed from hand to hand,
And when Mehmet drowned the enemy in flood,
Is the spot where he added his own pure blood.

Think, the consecrated blood and flesh and bone
That make up this mould, is where a whole nation,
After a harsh and pitiless war, alone,
Tasted the joyce of freedom with elation.

Translated by ; Tanwir Wasti

“... Biz kişilerin kahramanlık sahneleriyle meşgul olmuyoruz. Yalnız size Bombasrtı Vak'asını anlatmadan geçemeyeceğim. Karşılıklı siperler arasında mesafemiz sekiz metre, yani ölüm muhakkak, muhakkak ... Birinci siperdekiler hiç biri kurtulmamacasına, hepsi düşüyor; ikincidekiler onların yerine giriyor. Fakat ne kadar imrenilecek bir soğukkanlılık ve tevekkülle biliyor musunuz! Öleni görüyor, üç dakikaya kadar öleceğini biliyor, en ufak bir durakşama bile göstermiyor; sarsılmak yok! Okumak bilenler ellerinde Kur'an-ı Kerim, Cennete girmeye hazırlanıyorlar. Bilmeyenler Kelime-i Şehadet getirerek yürüyorlar. Bu, Türk askerindeki ruhi halini gösteren hayrete ve tebriğe değer bir örnektir. Emin olmalısınız ki Çanakkale Muharebesini kazandıran, bu yüksek ruhtur...”

Mustafa Kemal ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

Sunuş	
Başlarken	
Çanakkale 1915'i Anlamak Ve Anlatabilmek	8
Tebliğler ve İngilizce Özetleri	
ÇANAKKALE TÜRKÜSÜ'NÜN ÖYKÜSÜ.....	13
Ömer Çakır	
ÇANAKKALE SAVAŞLARI SÜRECİNDE TÜRK BASINI	36
Ahmet Esenkaya	
ÇANAKKALE SAVAŞLARINDA İSTİHBARAT VE PROPAGANDA	64
Servet Avşar	
ÇANAKKALE SAVAŞLARINDA İTİLAFLI DEVLETLERİNİN HASTA VE YARALILARIMIZA SALDIRILARI	103
Cemalettin Taşkiran	
ÇANAKKALE MUHAREBELERİNDE TÜRK ORDUSUNUN İAŞE PROBLEMİ	114
Muhammet Erat	
ÇANAKKALE SAVAŞLARINDA HAVA GÜCÜ VE HAVA SAVAŞLARI	134
Şerafettin Zeyrek	
ÇANAKKALE SAVAŞLARINDA JANDARMA BİRLİKLERİ	149
Adnan Türkeli	
ÇANAKKALE CEPHESİNDE ALMANLARIN NİYETİ	161
İsmet Görgülü	
TARİH BÖLÜMÜNÜN ETKİNLİKLERİ	183
YAYIN KÖŞESİ _ Book Review	186

SUNUŞ

Sizlere, Üniversitemiz Atatürk ve Çanakkale Araştırmaları Merkezi tarafından hazırlanan **Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı'** nı sunmaktan büyük bir mutluluk ve gurur duyuyorum. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna varan askeri ve siyasal gelişmeler içinde çok büyük önemi olan ve etkileri günümüze dek ulaşan Çanakkale Savaşları tarihiyle ilgili böyle bir yayın kuşkusuz, konuyla ilgili çalışmalara önemli katkılar sağlayacaktır.

Yıllıkta, Çanakkale Savaşları tarihinin değişik yönleri yanı sıra, Çanakkale'nin zengin kültür ve tarihiyle ilgili bilimsel çalışmalara da yer verilmesi, ona ayrı bir değer, bütünlük ve boyut kazandıracaktır. Ben, Üniversitemizin bu yeni çalışmasının zaman içinde daha da gelişerek , uluslar arası düzeyde bir yayın niteliği kazanacağına inanıyorum.

Bu duygu ve düşüncelerle , **Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı'** nin hazırlanıp yayımlanmasında emeği geçen Prof. Dr. A. Mete Tuncoku başta olmak üzere tüm ilgilileri yürekten kutluyor ve başarılı çalışmalarının artarak devamını diliyorum.

Prof. Dr. Ramazan AYDIN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörü

BAŞLARKEN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi olarak sizlere bu çalışmamızı sunarken, ülkemizde Çanakkale Savaşları Tarihi ve Çanakkale'ye özel bir çalışmayı ilk kez yayımlamanın gurur ve heyecanını yaşıyoruz. Çanakkale Savaşları'na katılan ülkelerin çoğunda bu konuyla ilgili çeşitli yayınlar olmasına karşılık, bu savaşlarda başlıca rolü oynayıp, savaşın kaderini belirleyen ülkemizde benzer bir çalışmanın bulunmayışı, nicedir hissettiğimiz önemli bir eksiklikti.

Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı;

Çanakkale Savaşları Tarihi öncelikli olmak üzere, Çanakkale 'nin zengin tarih ve kültürünü inceleyen, disiplinler arası belgesel çalışmaları yayımlayıp destek olurken, olabildiğince geniş kesimlere ulaşmayı amaçlamaktadır. Bir diğer hedefimiz ise bu yıllığı önce ulusal, sonra da uluslar arası düzeyde belirli bir kaliteyi yakalamış hakemli bir yayın düzeyine çıkarmaktır. Aslında, hem ülkemizde hem de yurt dışında Çanakkale Savaşlarıyla ilgili değerli çalışmaların yapıldığı ve konuya duyulan bilimsel ilginin aradan geçen yıllarla arttığı düşünüldüğünde, bu tür bir akademik yayının gereği daha iyi anlaşılabilir.

Bu ilk sayımızda yer alan inceleme yazıları, temelde, 18 Mart 2002 Zafer Haftası'nda Merkezimizin düzenlediği: "Yeni Belgeler Işığında Çanakkale Savaşları" konulu sempozyumda sunulan tebliğlerden oluşmaktadır. Çanakkale Savaşları'nın değişik askeri boyutlarını inceleyen bu çalışmalar, birincil kaynaklara dayanmaktadır.

Sınırlı olanaklarla yayımlayabildiğimiz bu ilk sayıda bazı eksiklikler ve gözden kaçan yanlışlıklar olabileceğini biliyoruz. Ancak ileteneğiniz yapıcı eleştiri ve önerilerinizle bu

konularda bizlere yardımcı olursanız sevindiriz. Ayrıca, Yıllığımızın konu alanına giren konularla ilgili bilimsel çalışmalarınızı da yayımlanmak üzere bize ilettebilirsiniz. Büyük bir coşku, heyecan ve umutla başlattığımız bu girişimde göstereceğiniz ilgi ve vereceğiniz destek bize çalışmalarımızda yardımcı olacaktır.

Çanakkale Araştırmaları Yıllığı, AÇASAM'ın yayını olmakla birlikte, ÇOMÜ'nün ilgili tüm bölümlerinin ortak çalışma ve çabalarının ürünüdür. Yıllığın yayıma geçirilmesinde emeği ve büyük desteği olan, başta ÇOMÜ Rektörü Prof. Dr. Sayın Ramazan Aydın olmak üzere tüm ilgililere teşekkür ederiz.

Saygılarımızla

PROF. DR. A. METE TUNCOKU

Editör